

**Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών Εξειδίκευσης
του Τμήματος Ελληνικής Φιλολογίας του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης
σε συνεργασία με το
ΕΚΕΦΕ Δημόκριτος – Ινστιτούτο Πληροφορικής και Επικοινωνιών
με τίτλο: «Εξειδίκευση στις Τ.Π.Ε. και Ειδική Αγωγή – Ψυχοπαιδαγωγική της ένταξης»**

**ΜΕΛΕΤΗ ΛΑΘΩΝ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΔΥΣΛΕΞΙΑ
STUDY OF WRONG WRITING OF CHILDREN WITH DYSLEXIA**

της
Γεωργίας Καφετζοπούλου

Μεταπτυχιακή διατριβή που υποβάλλεται
στην τριμελή επιτροπή για την απόκτηση του μεταπτυχιακού τίτλου του
Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών Εξειδίκευσης
του Τ.Ε.Φ-Δ.Π.Θ. σε συνεργασία με το Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. Δημόκριτος – Ινστιτούτο
Πληροφορικής και Επικοινωνιών
με τίτλο: «Εξειδίκευση στις ΤΠΕ Και Ειδική Αγωγή-Ψυχοπαιδαγωγική της
Ένταξης»

εγκεκριμένο από την τριμελή επιτροπή:

Επιβλέπουσα: Γαβριηλίδου Ζωή

Μέλος τριμελούς: Μητσιακή Μαρία

Μέλος τριμελούς: Δόση Ιφιγένεια

Κομοτηνή, 2020

Περίληψη

Ο Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να καταγραφούν τα λάθη που κάνουν οι μαθητές με δυσλεξία στην ορθογραφία.

Για την έρευνα της παρούσας εργασίας συλλέχθηκαν γραπτά από 10 μαθητές με δυσλεξία, που φοιτούσαν σε σχολείο γενικής εκπαίδευσης της Κομοτηνής και παρακολουθούσαν Τμήμα Ένταξης στο σχολείο τους. Επιλέχθηκαν με τυχαία δειγματοληψία και έτσι δημιουργήθηκε ένα βολικό δείγμα γραπτών (convenient sample) λόγω του ότι ήταν δύσκολη η πρόσβαση σε μαθητικό πληθυσμό με δυσλεξία. Τα επιλεγέντα γραπτά κείμενα προέρχονταν από το μάθημα της Γλώσσας είτε σε επίπεδο ασκήσεων αντιγραφής είτε σε επίπεδο δραστηριοτήτων ορθογραφίας.

Η έρευνα ανέδειξε τα σημαντικότερα λάθη, που κάνουν τα παιδιά-μαθητές/τριες με δυσλεξία σε επίπεδο ορθογραφίας. Το μεγαλύτερο ποσοστό κατέλαβε η κατηγορία του τονισμού είτε με λάθη τονικά είτε με πλήρη απουσία των τόνων, όπου στα 10 γραπτά εντοπίστηκαν 297 λάθη. Ακολούθησε σε ένα αρκετά αυξημένο ποσοστό η κατηγορία της αντικατάστασης ή της πρόσθεσης γραμμάτων με σύνολο λαθών στα 10 γραπτά στα 122. Υπήρξαν, όμως, και άλλα λάθη, τα οποία είχαν σχέση με την οριοθέτηση και με 20 λάθη, την απουσία σημείων στίξεως με 51 λάθη, μια γενικότερη κακογραφία με 60 λάθη, την παράλειψη γραμμάτων ή των συλλαβών με 49 λάθη, καθώς και αρκετά λάθη κατάληξης με 34 λάθη, και τέλος σύγχυσης μικρών-μεγάλων γραμμάτων με 21 λάθη ή και αντιστροφής τους με 3 λάθη επί των συνολικά 10 γραπτών.

Abstract

The purpose of this essay is to record the mistakes that students make with spelling dyslexia.

For the purpose of this essay were collected writings from 10 students with dyslexia, who were studying in a general education school in Komotini and attended Integration Department classes.

They were selected by random sampling and thus created a convenient sample of writings because it was difficult to reach a student population with dyslexia. The written texts selected came from the language course either at the level of copy exercises or at the level of spelling activities.

Research highlights the most important mistakes children-students with spelling dyslexia make. The highest percentage was in the intonation category, either with tonal errors or with complete absence of tones, where 297 errors were identified in 10 writings. The category of replacing or adding letters

with a set of 10 mistakes in 122 writings followed at a fairly high percentage. However, there were other mistakes, which were related to demarcation with 20 mistakes, the absence of punctuation marks with 51 mistakes, a more general scribble with 60 mistakes, skipping letters or syllables with 49 mistakes, as well as several ending mistakes with 34 mistakes, and finally confusing lower case-upper case letters with 21 mistakes or even reversing them with 3 mistakes on a total of 10 writings.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: *ορθογραφία, γραφή, δυσλεξία, μαθησιακές δυσκολίες ορθογραφικής γραφής, ορθογραφικές στρατηγικές, διορθωτικές μέθοδοι ορθογραφίας, ειδική διδασκαλία.*

Key-words: *orthography, writing, dyslexia, special needs, difficulties of orthographic writing, orthographic strategies, corrective methods of orthography, special teaching*

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

- **Ελληνόγλωσσες**

Αδαμόπουλος, Πάυλος. (2002). *Δυσλεξία. Πώς να προστατέψετε το παιδί από την απειλή της*. τόμος Α'. Αθήνα: Σαββάλας.

Αθανασιάδη, Ε. (2001). *Η Ψυχολογία Σήμερα, η Δυσλεξία και πως αντιμετωπίζεται, διαφορετικός τρόπος μάθησης, διαφορετικός τρόπος διδασκαλίας*. Αθήνα: Καστανιώτη.

Αιδίνης, Α. (2006). *Η ανάπτυξη της φωνολογικής ενημερότητας και η σχέση της με την απόκτηση του γραμματισμού. Επιστημονική επετηρίδα της Ψυχολογικής εταιρείας Βορείου Ελλάδος*, 4 (σ: 17). Ελληνικά γράμματα.

Αναστασίου, Δ. (1998). *Δυσλεξία-Θεωρία και έρευνα, Όψεις πρακτικής*, Τόμος Α'. Αθήνα: Ατραπός.

Αργυρόπουλος, Β. (2015). *Γιατί να μάθω ορθογραφία και άλλα ορθογραφικά*. Καβάλα: Σαΐτα.

Αυλίδου – Δόικου, Μ. (2002). *Δυσλεξία: Συναισθηματικοί παράγοντες και ψυχοκοινωνικά προβλήματα*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Βογινδρούκας, Ι, Γρηγοριάδου, Ε. (2003). Ειδικές Μαθησιακές Δυσκολίες: Δυσορθογραφία στο www.specialeducation.gr [Ανάκληση στις 31/08/2019].

Δήμου, Δ. (1982). *Η Δυσορθογραφία. Οι κοινωνικές και ψυχολογικές της απόψεις* (σσ: 17-21). Αθήνα: της ίδιας.

Ελληνική Εταιρεία Κοινωνικής Παιδιατρικής & Προαγωγής της Υγείας. (1997-2011). [Ανακτήθηκε από: <http://www.fa3.gr>, στις 08/10/2018].

Θεοδώρου, Μ. (2010). *Η διδασκαλία της ορθογραφίας στο Δημοτικό Σχολείο*. ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ. ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ ΙΔΡΥΜΑ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ. ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ.

Κολτσίδας, Π. (2008). *Το συναίσθημα της μοναξιάς σε παιδιά με χαμηλή σχολική επίδοση: Η παράμετρος της δυσλεξίας*. Ιωάννινα: Π.Τ.Δ.Ε.

Κουράκης, Ιωσήφ. (1997). *Ανίχνευση στο χώρο των μαθησιακών διαταραχών*. Αθήνα: Έλλην.

Μαυρομάτη, Δ. (1995). *Η κατάρτιση του προγράμματος αντιμετώπισης της δυσλεξίας*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Μαυρομάτη, Δ. (2004). *Δυσλεξία*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Μιχελogiάννης, Ι., Τζενάκη, Μ. (1997). *Μαθησιακές Δυσκολίες*. Αθήνα: Γρηγόρης.

Μπαμπινιώτης, Γ. (1985). *Ιστορική γραμματική της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας. Ι. Φωνολογία*, (σ: 15). Αθήνα: Γραφικές τέχνες.

Μπαμπινιώτης, Γ. (1998, Φεβρουάριος 1). *Η συνέπεια στην ορθογραφία*. [Ανακτήθηκε από: <http://www.tovima.gr/opinions/article> στις 08/10/2018].

Μπαμπινιώτης, Γ., Παρασκευόπουλος, Ι.Ν. (2000). Εμπλουτισμός του Λεξιλογίου. Τεύχος 1: Ενότητες: α. Σώμα - εμφάνιση β. Νους - πνεύμα: Βιβλίο μαθητή-γονέα-εκπαιδευτικού: Ελληνικά Γράμματα.

- Μπαμπινιώτης, Γ. (2008). *Ορθογραφικό Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας*. Αθήνα: Κέντρο Λεξικολογίας.
- Μπότσας, Γ. & Παντελιάδου, Σ. (2007). *Μαθησιακές Δυσκολίες: Βασικές Έννοιες και Χαρακτηριστικά*. Θεσσαλονίκη: Γράφημα.
- Παντελιάδου, Σ. (2000). *Μαθησιακές δυσκολίες & εκπαιδευτική πράξη. Τι και γιατί*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Παντελιάδου, Σ. & Μπότσας, Γ. (2007). Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών 1βάθμιας και 2βάθμιας Εκπαίδευσης στις Μαθησιακές Δυσκολίες «Μαθησιακές δυσκολίες Βασικές Έννοιες και Χαρακτηριστικά». Βόλος: Γράφημα.
- Παντελιάδου, Σ. & Πατσιοδήμου, Α. (2007). Προβλήματα στη σχολική μάθηση. Στο: Παντελιάδου, Σ. - Μπότσας, Γ. (επιμ.), *Μαθησιακές δυσκολίες: Βασικές έννοιες και χαρακτηριστικά*. Βόλος: Γράφημα.
- Παντελιάδου, Σ. (2011). *Μαθησιακές Δυσκολίες και Εκπαιδευτική Πράξη: Τι και Γιατί*. Αθήνα: Πεδίο.
- Παπαδάτος, Γ. (2000). *Δυσλεξία: Κλινική εικόνα και θεραπευτική αντιμετώπιση*. Αθήνα: Ψυχοφυσιολογία και ψυχική υγιεινή.
- Παπαδοποπούλου-Μανταδάκη, Σμ. (2003). *Η μάθηση της ορθογραφίας*. Αθήνα: 2003.
- Παπαναστασίου, Γ. (2008). *Νεοελληνική ορθογραφία: ιστορία, θεωρία, εφαρμογή*. Θεσσαλονίκη: Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών [Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη].
- Παρασκευόπουλος, Ι. (1982). *Εξελικτική Ψυχολογία*. τόμ. Γ'. Σχολική Ηλικία. Αθήνα: χ.ε.
- Παυλίδης, Γ. Θ. (2004-2005). *Δυσλεξία- διαγνωστική και θεραπευτική προσέγγιση*. χ.τ.: χ.ε.
- Πολυχρονοπούλου, Σ. (2012). *Παιδιά και Έφηβοι με Εκπαιδευτικές ανάγκες και Δυνατότητες*. Αθήνα: Γρηγόρης.
- Πολυχρονοπούλου, Σ. (2003). *Παιδιά και Έφηβοι με Ειδικές Ανάγκες και Δυνατότητες- Σύγχρονες Τάσεις Εκπαίδευσης και Ειδικής Υποστήριξης*. Αθήνα: χ.ε.
- Πόρποδας, Κ. Δ. (1992). *Δυσλεξία: Η ειδική διαταραχή στη μάθηση του γραπτού λόγου*. Αθήνα: Όστρακο.
- Πόρποδας, Κ. (1993). *Γνωστική Ψυχολογία*, τόμος 1. Η Διαδικασία της Μάθησης. Αθήνα: χ.ε.
- Πόρποδας, Κ. (1997). *Δυσλεξία: Η ειδική διαταραχή του γραπτού λόγου*. Αθήνα: εκδόσεις του συγγραφέα.
- Πόρποδας, Κ. (2002). *Η ανάγνωση*. Αθήνα : αυτοέκδοση.
- Πρωτόπαπας, Α. & Σκαλούμπακας, Χ. (2010). Κατηγοριοποίηση ορθογραφικών λαθών στο: Α. Μουζάκη, Α. Πρωτόπαπας. *Ορθογραφία: Μάθηση και διαταραχές*. Αθήνα: Gutenberg.

- Πρωτόπαππας, Α., Μουζάκη, Α. (2010). *Ορθογραφία-Μάθηση και Διαταραχές*. Αθήνα: Gutenberg.
- Στασινός, Δ. (1999). *Δυσλεξία και σχολείο: Η εμπειρία ενός αιώνα*. Αθήνα: Gutenberg.
- Στασινός, Δ. (2003). *Δυσλεξία και σχολείο. Η εμπειρία ενός αιώνα*. Αθήνα: Gutenberg.
- Σταυρίδου, Β. (2018). *Γνώσεις, Απόψεις και Πρακτικές των Εκπαιδευτικών για τη Διδασκαλία της Ορθογραφίας*. Διπλωματική εργασία. Πανεπιστήμιο Μακεδονίας Σχολή Κοινωνικών Ανθρωπιστικών Επιστημών και Τεχνών. Τμήμα Εκπαιδευτικής & Κοινωνικής Πολιτικής. Θεσσαλονίκη.
- Στρογγυλός, Β. & Ξανθάκου, Γ. (2007, Μάιος). *Σε ένα σχολείο ίσο για παιδιά άνισα: ένταξη και διεπιστημονική συνεργασία*. Paper presented at the 4ο Πανελλήνιο Συνέδριο με θέμα: «Σχολείο ίσο για Παιδιά άνισα». Αθήνα. ISSN: 1790-8574.
- TANOS, X.G. (2004). *Η ΔΥΣΛΕΞΙΑ και η αντιμετώπιση του δυσλεκτικού μαθητή*, ΑΘΗΝΑ: Ελληνικά γράμματα.
- ΤΡΙΓΚΑ – ΜΕΡΤΙΚΑ, Ε. Δ. (2010). *Μαθησιακές Δυσκολίες Γενικές και Ειδικές Μαθησιακές Δυσκολίες - Δυσλεξία*, Αθήνα: ΓΡΗΓΟΡΗΣ.
- Τζουριάδου, Μ. (1995). *Παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Μια ψυχοπαιδαγωγική προσέγγιση*. Θεσσαλονίκη: Προμηθεύς.
- Φλωράτου, Μ.Μ. (2002). *Μαθησιακές δυσκολίες και όχι τεμπελιά*. Αθήνα: Οδυσσέας.

• Ξενόγλωσσες

- Anderson, K. (2007). Differentiating instruction to include all students.Preventing School Failure.51(3).49-54.
- Bailet, N. A. (1991). Development and disorders of spelling in the beginning school years.Στο A.M Bain, L.L. Baillet, & L.C. Moats (Eds), Written Language Disorders: Theory into Practice, 1-21. Austin : TX: Pro- ed.
- British Dyslexia Association. (1996). [Ανακτήθηκε από: <https://www.bdadyslexia.org.uk/> στις 08/07/2018].
- Cohen, L. & Manion, L. (2007). *Μεθοδολογία εκπαιδευτικής έρευνας*. (μτφρ. Στ.Κυρανάκης, Μ. Μαυράκη, Χρ. Μητσοπούλου, Π. Μπιθάρα, Μ. Φιλοπούλου). Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Coltheart, M., Rastle, K., Perry, C., Langdon, R., & Ziegler, J. (2001). DRC: A dual route cascaded model of visual word recognition and reading aloud. Psychological Review, 108, 204-256.
- Creswell, W. John, (2015). *Η Έρευνα στην Εκπαίδευση Σχεδιασμός, Διεξαγωγή και Αξιολόγηση Ποσοτικής και Ποιοτικής Έρευνας*, (μτφρ. Ν. Κουβαράκου), επιμ. Χαρ. Τσορμπατζούδης, Αθήνα: Όμιλος Ίων Μ. Παρίκου & ΣΙΑ ΕΠΕ.

Ehri, L.C.(1987). Learning to spell words. Advances in development and behavioral pediatrics. Greenwich, C.T: JAL Press.

Ehri, L.C. (1991) Development of the ability to read words. In Barr, R., Kamil, M.L.; Mosenthal, P.B. & Pearson, P.D. Handbook of Reading Research, vol. II. Mahwah, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.

Johnson, D., Myklebust, H. (1967). Learning disabilities: Educational principles and remedial approaches. N.Y. Grune & Stratton.

Kwong, T.E. & Varnhagen, C.K. (2005) Strategy Development and Learning to Spell New Words: Generalization of a Process. *Development Psychology*, 41(1), pp. 148-159.

Hunt, N. & Marshall, K. (2005) Exceptional Children and Youth. (4th ed.) Boston, MA: Houghton Mifflin.

Lerner, J.W. (1981). Learning disabilities: Theories, diagnosis and teaching strategies (3rd ed.). Boston: Houghton Mifflin.

Lyon, G.R. (1995). *Toward a definition of dyslexia*. *Annals of Dyslexia*. 45. σσ. 3-27.

Shaywitz, S. (2003). Overcoming dyslexia. A new and complete science-based program for reading problems at any level. New York: Alfred A. Knopf.

- **Διαδικτυακές**

<https://www.bdadyslexia.org.uk/> [Ανακτήθηκε στις 08/07/2018].

<http://www.tovima.gr/opinions/article>, [Ανακτήθηκε στις 08/10/2018].

<http://www.fa3.gr>, [Ανακτήθηκε στις 08/10/2018].

<http://www.moec.gov.cy>, [Ανακτήθηκε στις 09/10/2018].

Νόμος 1566/1985 στο: <http://www.pi-schools.gr>, [Ανακτήθηκε στις 09/10/2018].

Νόμος 2817/2000 στο: <https://seepeaa.gr>, [Ανακτήθηκε στις 09/10/2018].

Φωνητική – Φωνολογία, ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ Γ2 ΤΟΥ **Δ.Ε.Π.**

https://www.foundalis.com/dep/ling/L2_gr.htm, [Ανακτήθηκε στις 29/11/2019].